

จิตคือพุทธะ

หลวงปู่ดุลย์ อตุโล

หน้า ๑

พระพุทธเจ้าทั้งปวง และสัตว์โลกทั้งสิ้น
ไม่ได้เป็นอะไรเลย นอกจากเป็นเพียง จิต
หนึ่ง นอกจาก จิตหนึ่ง แล้วมิได้มีอะไร
ตั้งอยู่เลย

จิตหนึ่ง ซึ่งปราศจากการตั้งต้นนี้ เป็น
สิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้น และไม่อาจจะถูกทำลาย
ได้เลย มันไม่ใช่เป็นของมีสีเขียวหรือสี
เหลือง และไม่มีทั้งรูป ไม่มีทั้งการปรากฏ
ไม่ถูกนับรวมอยู่ในบรรดาสิ่งทั้งที่มีการตั้งอยู่
และไม่มีการตั้งอยู่ ไม่อาจจะลงความเห็นว่าเป็น
ของใหม่หรือของเก่า ไม่ใช่ของยาวหรือ
ของสั้น ของใหญ่หรือของเล็ก ทั้งนี้เพราะ
มันอยู่เหนือขอบเขต เหนือการวัดเหนือการ
ตั้งชื่อ เหนือการทิ้งร่องรอยไว้ และเหนือ
การเปรียบเทียบทั้งหมดทั้งสิ้น

จิตหนึ่ง นี้เป็นสิ่งซึ่งเราเห็นตำตาเรา
อยู่แท้ๆ แต่จงลองไปใช้เหตุผล (ว่ามันเป็น
อะไร เป็นต้น) กับมันเข้าดูซิ เราจะหล่นลง
ไปสู่ความผิดพลาดทันที สิ่งนี้เป็นเหมือนกับ
ความว่างอันปราศจากขอบทุกๆ ด้านซึ่งไม่
อาจจะหยั่งหรือวัดได้

จิตหนึ่ง นี้เท่านั้นเป็น พุทธ ไม่มี ความแตกต่างระหว่าง พุทธ กับสัตว์โลกทั้งหลาย เพียงแต่ว่าสัตว์โลกทั้งหลายไปยึดมั่นต่อรูปธรรมต่างๆ เสีย และเพราะเหตุนี้เขาจึงแสวงหา พุทธภาวะ จากภายนอก การแสวงหาของสัตว์เหล่านั้นเองทำให้เขาพลาดจาก พุทธภาวะ การทำเช่นนั้นเท่ากับ การใช้สิ่งซึ่งเป็น พุทธ ให้เทียบแสวงหา พุทธ และการใช้จิตให้เทียบจับฉวยจิต

แม้ว่าเขาเหล่านั้นจะได้พยายามจนสุดความสามารถของเขาอยู่ตั้งกี่ปีหนึ่งเต็มๆ เขาก็จะไม่สามารถบรรลุถึงพุทธภาวะได้เลย เขาไม่รู้ว่าถ้าเขาเองเพียงแต่หยุดความคิดปรุงแต่ง และหมดความกระวนกระวาย เพราะการแสวงหาเสียเท่านั้น พุทธก็จะปรากฏตรงหน้าเขา เพราะว่าจิตนี้คือ พุทธ นั่นเอง และ พุทธ ก็คือสิ่งมีชีวิตทั้งหลายทั้งปวงนั่นเอง สิ่งๆ นี้เมื่อปรากฏอยู่ที่สามัญสัตว์จะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็หาไม่ และเมื่อปรากฏอยู่ที่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย จะเป็นสิ่งใหญ่หลวงก็หาไม่

สำหรับการบำเพ็ญปารมิตาทั้งหกก็ดี การบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติที่คล้ายๆ กันอีกเป็นจำนวนมากก็ดี หรือการได้บุญมากมายนับไม่ถ้วนเหมือนจำนวนเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาก็ดี เหล่านี้มัน จงคิดดูเถิดเมื่อเราเป็นผู้สมบูรณ์โดยสัจจะพื้นฐานในทุกๆ กรณีอยู่แล้ว คือเป็นจิตหนึ่ง หรือเป็นอันหนึ่งอัน

เดียวกันกับ พุทธ ทั้งหลายอยู่แล้ว เราก็ไม่ควรพยายามจะเพิ่มเติมอะไรให้แก่สิ่งซึ่งสมบูรณ์อยู่แล้วนั้น ด้วยการบำเพ็ญวัตรปฏิบัติต่างๆ ซึ่งไร้ความหมายเหล่านั้นไม่ใช่ หรือ เมื่อไหร่โอกาสอำนวยให้ทำ ก็ทำมันไป และเมื่อโอกาสผ่านไปแล้วยุ่เฉยๆ ก็แล้วกัน

ถ้าเรายังไม่เห็นตระหนักรู้อย่างเด็ดขาดลงไปว่า จิต นั้นคือ พุทธ ก็ดี และถ้าเรายังยึดมั่นต่อรูปธรรมต่างๆ อยู่ก็ดี ต่อวัตรปฏิบัติต่างๆ อยู่ก็ดี และต่อวิธีการบำเพ็ญบุญกุศลต่างๆ ก็ดี แนวความคิดของเรา ก็ยังคงผิดพลาดอยู่ และไม่เข้าร่องรอยกันกับทางๆ โนนเสียเลย

จิตหนึ่ง นั้นแหละ คือ พุทธ ไม่มีพุทธะอื่นใดที่ไหนอีก ไม่มีจิตอื่นใดที่ไหนอีก มันแจ่มจ้าและไร้ตำหนิ เช่นเดียวกับความว่าง คือ มันไม่มีรูปร่าง หรือปรากฏการณ์ใดๆ เลย ถ้าเราใช้จิตของเราให้ปรุงแต่งความคิดฝันไปต่างๆ นั้น เท่ากับเราทิ้งเนื้อหาอันเป็นสาระเสีย แล้วไปผูกพันตัวเองอยู่กับรูปธรรมซึ่งเป็นเหมือนกับเปลือก พุทธ ซึ่งมีอยู่ตลอดเวลา นั้น ไม่ใช่พุทธ ของความยึดมั่นถือมั่น

การปฏิบัติปารมิตาทั้งหก และการบำเพ็ญข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ที่คล้ายคลึงกันอีกเป็นจำนวนมากไม่ถ้วน ด้วยเจตนาที่จะเป็น พุทธ สักองค์หนึ่งนั้นเป็นการปฏิบัติ

ชนิดคืบหน้าทีละขั้นๆ แต่ พุทธ ซึ่งมีตลอดกาลดังที่กล่าวแล้วนั้นหาใช่ พุทธ ที่บรรลุถึงได้ด้วยการปฏิบัติเป็นขั้นๆ เช่นนั้นไม่ เรื่องมันเป็นเพียงแต่ ตีน และ ลีมาตา ต่อ จิตหนึ่ง นั้นเท่านั้น และไม่มีอะไรที่จะต้องบรรลุถึงอะไร นี่แหละ คือ พุทธที่แท้จริง พุทธ และสัตว์โลกทั้งหลาย คือ จิตหนึ่ง นี้เท่านั้น ไม่มีอะไรอื่นนอกไปจากนี้อีกเลย

จิตเป็นเหมือนกับความว่าง ซึ่งภายในนั้นย่อมไม่มีความสับสนและความไม่ดีต่างๆ ดังจะเห็นได้ในเมื่อดวงอาทิตย์ผ่านไปในที่ว่างนั้น ย่อมส่องแสงไปได้ทั้งสี่มุมโลก เพราะว่าเมื่อพระอาทิตย์ขึ้นย่อมให้ความสว่างทั่วทั้งพื้นโลก ความว่างที่แท้จริงนั้นมันก็ไม่ได้อ่างขึ้น และเมื่อพระอาทิตย์ตก ความว่างก็ไม่ได้มืดลง ปราบกฎการณของ ความสว่างและความมืดย่อมสลับเปลี่ยนซึ่งกันและกัน แต่ธรรมชาติของความว่างนั้นยังคงไม่เปลี่ยนแปลงอยู่นั่นเอง จิต ของ พุทธ และของสัตว์โลกทั้งหลายก็เป็นเช่นนั้น

ถ้าเรามองดู พุทธ ว่าเป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่งที่บริสุทธิ์ ผ่องใส และรู้แจ้งก็ดี หรือมองสัตว์โลกทั้งหลายว่าเป็นผู้แสดงออกซึ่งความปรากฏของสิ่งที่ โง่เง่า มีดมน และมีอาการสลับไสลก็ดี ความรู้สึกนึกคิดเหล่านี้ อันเป็นผลเกิดมาจากความคิดยึดมั่นต่อรูปธรรมนั้น จะกันเราไว้เสียจากความรู้อันสูงสุดถึงแม้ว่าเราจะได้

ปฏิบัติมาตลอดก็กัปป์นับไม่ถ้วน ประดุจเม็ดทรายในแม่น้ำคงคาแล้วก็ตาม มีแต่จิตหนึ่งเท่านั้นและไม่มีสิ่งอื่นใดแม้แต่อนุภาคเดียวที่จะอิงอาศัยได้ เพราะจิตนั่นเองคือ พุทธะ

เมื่อพวกเราที่เป็นนักศึกษาเรื่องราวทางโannon ถ้าไม่ลืมหัดต่อสิ่งซึ่งเป็นสาระ กล่าวคือจิตนี้ พวกเราจะปิดบังจิตนั้นเสียด้วยความคิดปรุงแต่งของเราเอง พวกเราจะเที่ยวแสวงหาพุทธนอกตัวเราเอง พวกเรายังยึดมั่นถือมั่นต่อรูปธรรมทั้งหลายต่อการปฏิบัติเมื่อบุญต่างๆ และสิ่งอื่นๆ ทำนองนั้นทั้งหมดนี้เป็นอันตราย และไม่ใช้หนทางอันนำไปสู่ความรู้อันสูงสุดที่กล่าวนั้นแต่อย่างใดเลย

เนื้อแท้แห่งสิ่งสูงสุดสิ่งนั้น โดยภายในแล้วย่อมเหมือนกันไม่หรือก่อนหินคือ ภายในนั้นปราศจากความเคลื่อนไหวและโดยภายนอกแล้วย่อมเหมือนกับความว่าง กล่าวคือ ปราศจากขอบเขต หรือสิ่งกีดขวางใดๆ สิ่งนี้ไม่ใช่เป็นฝ่ายนามธรรมหรือฝ่ายรูปธรรม มันไม่มีที่ตั้งเฉพาะ ไม่มีรูปร่างและไม่อาจจะหายไปไหนได้เลย

จิตนี้ ไม่ใช่จิตซึ่งเป็นความคิดปรุงแต่ง มันเป็นสิ่งซึ่งอยู่ต่างหาก ปราศจากการเกี่ยวข้องกับรูปธรรมโดยสิ้นเชิง ฉะนั้นพระพุทธเจ้าทั้งหลาย และสัตว์โลกทั้งปวงก็เป็นเช่นนั้น พวกเราเพียงแต่สามารถปลดปล่อยตนเองออกจากความคิดปรุงแต่ง

เท่านั้น พวกเราจะประสบความสำเร็จทุก
อย่าง

หลักธรรมที่แท้จริงก็คือ จิต นั้นเอง
ซึ่งถ่านอกไปจากนั้นแล้ว ก็ไม่มีหลักธรรม
ใดๆ เลย จิตนี้แหละคือหลักธรรม ซึ่งถ่านอก
ไปจากนั้นแล้วมันก็ไม่ใช้จิต จิตนั้นโดยตัว
มันเองก็ไม่ใช้จิต แต่ถึงกระนั้นมันก็ยังไม่ใช่
มิใช่จิต การที่กล่าวว่าจิตนั้น มิใช่จิตดังนี้ นั้น
แหละ ย่อมหมายถึงสิ่งบางสิ่งซึ่งมีอยู่จริงสิ่ง
นี้มันอยู่เหนือคำพูด ขอบงเลิกละการคิดและ
การอธิบายเสียให้หมดสิ้น เมื่อนั้นเราอาจ
กล่าวได้ว่า คลองแห่งคำพูดก็ได้ผูกตัดขาด
ไปแล้ว และพฤติของจิต ก็ถูกเพิกถอนขึ้น
สิ้นเชิงแล้ว

จิตนี้คือ พุทธโยนิ อันบริสุทธิ์ ซึ่งมี
ประจำอยู่แล้วในคนทุกคน สัตว์ซึ่งมี
ความรู้สึกนึกคิดกระดูกกระดูกได้ทั้งหมดก็ดี
พระพุทธเจ้าพร้อมทั้งพระโพธิสัตว์ทั้งหลาย
ทั้งปวงก็ดี ล้วนแต่เป็นของแห่งธรรมชาติ
อันหนึ่งนี้เท่านั้น และไม่มีแตกต่างกันเลย
ความแตกต่างทั้งหลายเกิดขึ้นจากเราคิด
ผิดๆ เท่านั้น ย่อมนำเราไปสู่การก่อสร้าง
กรรมทั้งหลายทั้งปวง ทุกชนิดไม่มีหยุด

ธรรมชาติแห่งความเป็น พุทธ ดังเดิม
ของเรานั้นโดยความจริงอันสูงสุดแล้ว เป็น
สิ่งที่ไม่มีความหมายแห่งความเป็นตัวตน
แม้แต่สักปรมาณูเดียว สิ่งนั้นคือความว่าง
เป็นสิ่งที่มิอยู่ในทุกแห่ง สงบเงียบและไม่มี

อะไรเจือปน มันเป็นส่วนดีสุขที่รุ่งเรืองและ
เร้นลับ และก็หมดยกกันเพียงเท่านั้นเอง

จงเข้าไปสู่สิ่งๆ นี้ได้ลึกซึ้ง โดยการ
ลืมหืมตาต่อสิ่งนี้ด้วยตัวเราเอง สิ่งซึ่งอยู่
ตรงหน้าเรานี้แหละคือ สิ่งๆ นั้น ในอัตราที่
เต็มทีทั้งหมดทั้งสิ้น และสมบูรณ์ถึงที่สุด
แล้ว ไม่มีอะไรนอกไปจากนี้อีกแล้ว

จิต คือ พุทธ (สิ่งสูงสุด) มันย่อรวม
สิ่งทุกอย่างเข้าไปในตัวมันทั้งหมด นับตั้งแต่
พระพุทธรูปเจ้าที่ตรัสรู้แล้วทั้งหลาย เป็นที่สุด
ในเบื้องสูง ลงไปจนกระทั่งถึงสัตว์ประเภทที่
ต่ำต้อยที่สุด ซึ่งเป็นสัตว์เลื้อยคลานอยู่ด้วย
อีก และแมลงต่างๆ เป็นที่สุดในเบื้องต่ำ สิ่ง
เหล่านี้ทุกอย่างมันย่อรวมมีส่วนแห่งความเป็น
พุทธ เท่ากันหมดและทุกสิ่งมีเนื้อหาเป็นอัน
เดียวกันกับ พุทธ อยู่ตลอดเวลา

ถ้าพวกเราเพียงแต่สามารถทำความเข้าใจในจิตของเราเองนี้ได้
สำเร็จ แล้วค้นพบธรรมชาติอันแท้จริงของเราเอง ได้ด้วยความ
เข้าใจอันนั้นเท่านั้น มันก็จะเป็นที่แน่นอนว่า ไม่มีอะไรที่พวกเรา
จำเป็นต้องแสวงหา แม้แต่อย่างใดเลย

จิต ของเรานั้น ถ้าเราทำความเข้าใจอย่างจริงๆ เว้น
ขาดจากการคิดนึก ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวของจิตแต่น้อยที่สุดเสีย
ให้ได้จริงๆ ตัวแท้ของมันก็จะปรากฏออกมาเป็นความว่าง แล้วเรา
จะได้พบว่ามันเป็นสิ่งที่ปราศจากรูป มันไม่ได้กินเนื้อที่อะไรๆ ที่
ไหน แม้แต่จุดเดียว มันไม่ได้ตกลงสู่การบัญญัติว่า เป็นพวกที่มี

ความเป็นอยู่ หรือไม่มีความเป็นอยู่ แม้แต่ประการใดเลย เพราะเหตุที่สิ่งเหล่านี้ เป็นสิ่งที่เรารู้สึกไม่ได้โดยทางอายตนะ เพราะจิตซึ่งเป็นธรรมชาติที่แท้ของคนเรานั้นมันเป็นครรภ์ หรือเป็นกำเนิด ไม่มีใครทำให้เกิดขึ้นและไม่อาจถูกทำลายได้เลย

ในการทำปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ นั้นมันเปลี่ยนรูปของมันเองออกมาเป็นปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อสะดวกในการพูดเราพูดถึงจิตในฐานะที่เป็นตัว สติ ปัญญา แต่ในขณะที่มันไม่ได้ทำการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมคือ ไม่ได้เป็นตัวสติ ปัญญาที่คิดนึก หรือสร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมานั้น มันเป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกกล่าวถึง ในการที่จะบัญญัติว่ามันเป็นความมีอยู่หรือไม่ใช่ความมีอยู่

ยิ่งไปกว่านั้นอีก แม้ในขณะที่มันทำหน้าที่สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นมา ในฐานะที่ตอบสนองต่อกฎแห่งความเป็นเหตุและผลของมันและกันนั้น มันก็ยังเป็นสิ่งที่เรารู้สึกไม่ได้โดยทางอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และมโนทวารอยู่นั่นเอง ถ้าเราทราบความเป็นจริงข้อนี้ เราทำความสงบเสียบสนิที่อยู่ในภาวะแห่งความไม่มีอะไรในขณะนั้น พวกเรากำลังเดินอยู่แล้วในทางแห่งพระพุทธเจ้าทั้งหลายโดยแท้จริง ดังนั้นเราควรเจริญจิตให้หยุดอยู่บนความไม่มีอะไรเลยทั้งสิ้น

มุลธาตุทั้ง 5 ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นวิญญาณนั้นมันเป็นของว่างเปล่า และมุลธาตุทั้ง 4 ของรูปกายนั้นไม่ใช่เป็นสิ่งซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นตัวของเรา จิตจริงแท้นั้นไม่มีรูปร่างและไม่มีอาการมาหรืออาการไป ธรรมชาติเดิมแท้ของเรานั้น เป็นสิ่งๆ หนึ่งซึ่งไม่มีการตั้งต้นที่การเกิด และไม่มีการสิ้นสุดลงที่การตาย แต่เป็นของสิ่งเดียวกันรวด และปราศจากการเคลื่อนไหวใดๆ ใน

ส่วนลึกจริงๆ ของมันทั้งหมด

จิต ของเรากับสิ่งต่างๆ ซึ่งแวดล้อมเราอยู่นั้นเป็นสิ่งที่เดียวกัน ถ้าเราทำความเข้าใจได้ตามนี้จริงๆ เราจะได้ลึถึงความรู้แจ้ง เห็นแจ้งได้โดยเวบเดียวในขณะนั้น และเราเป็นผู้ที่ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับโลกทั้งสามอีกต่อไป เราจะเป็นผู้อยู่นอโลก เราไม่มีการโน้มเอียงไปสู่การเกิดใหม่อีกแม้แต่นิดเดียว เราจะเป็นแต่ตัวของเราเองเท่านั้น ปราศจากความคิดปรุงแต่งโดยสิ้นเชิงและเป็นสิ่งๆ เดียวกับสิ่งสูงสุดสิ่งนั้น เราจะได้บรรลุถึงภาวะแห่งความที่ ไม่มีอะไรปรุงแต่งได้อีกต่อไป ฉะนั้นนี่แหละคือหลักธรรมที่เป็นหลักมูลฐานอยู่ในที่นี้

สัมมาสัมโพธิ เป็นชื่อของการเห็นแจ้งชัดว่าไม่มีธรรมดาใดเลยที่ไม่เป็นโมฆะ ถ้าเราเข้าใจความจริงข้อนี้แล้วของ หลอกหลวงทั้งหลายจะมีประโยชน์อะไรแก่เรา

ปรัชญา คือ ความรู้แจ้ง ความรู้แจ้ง คือ จิตต้นกำเนิดดั้งเดิมซึ่งปราศจากรูป ถ้าเราสามารถทำความเข้าใจได้ว่า ผู้กระทำ และสิ่งที่ถูกกระทำ คือ จิตและวัตถุเป็นของสิ่งหนึ่งสิ่งเดียวกันนั้นแหละ จะนำเราไปสู่ความเข้าใจอันลึกซึ้งและลึกลับเหนือคำพูด และโดยความเข้าใจอันนี้เอง พวกเราจะได้สัมผัสต่อสัจธรรมที่แท้จริงโดยตัวเราเอง

สัจธรรมที่แท้จริงของเรานั้น ไม่ได้หายไปจากเราแม้ในขณะที่เรากำลังหลงผิดด้วยอวิชชา และไม่ได้รับกลับมาในขณะที่เรามีการตรัสรู้ มันเป็นธรรมชาติแห่ง ภูตตถตา ในธรรมชาตินี้ ไม่มีทั้งอวิชชา ไม่มีทั้งสัมมาทิฏฐิ มันเต็มอยู่ในความว่าง เป็นเนื้อหาคำแท้จริงของจิตหนึ่งนั้น เมื่อเป็นดังนั้นแล้ว อารมณ์ต่างๆ ที่จิตของเราได้สร้างขึ้น ทั้งฝ่ายนามธรรมและฝ่ายรูปธรรมจะเป็นสิ่งซึ่งอยู่

นอกความว่างนั้นได้อย่างไร

โดยหลักมูลฐานแล้ว ความว่างนั้น เป็นสิ่งซึ่งปราศจาก
มิติต่างๆ แห่งการกินเนื้อที่ คือ ปราศจากกิเลส ปราศจากกรรม
และปราศจากสัมมาทิฐิ พวกเราต้องทำความเข้าใจอย่างกระจ่าง
แจ้งว่าโดยแท้จริงแล้วไม่มีอะไรเลย ไม่มีมนุษย์สามัญ ไม่มีพุทธ
ทั้งหลาย เพราะว่าในความว่างนั้น ไม่มีอะไรบรรจุอยู่แม้เท่าเส้น
ขนที่เล็กที่สุด อันเป็นสิ่งซึ่งสามารถจะมองเห็นได้โดยทางมิติ
หรือกฎแห่งการกินเนื้อที่เลย มันไม่ต้องอาศัยอะไร และไม่คิด
เนื่องอยู่กับสิ่งใด มันเป็นความงามที่ไร้ตำหนิเป็นสิ่งซึ่งอยู่ได้ด้วย
ตัวมันเอง และเป็นสิ่งสูงสุดที่ไม่มีอะไรสร้างขึ้น มันเป็นเพชร
พลอยที่อยู่เหนือการตีค่าทั้งปวงเสียจริงๆ เราต้องแยกอุปถัมภ์ด้วย
วิชา มรรค จิต เหตุต้องละ ผลต้องละ ใช้นี้ก็หมดพื้นเหตุเกิด

สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ในจักรวาลมีนับไม่ถ้วน รวม
แล้วมีรูปกับนามสองอย่างเท่านั้น นามเดิมก็คือความว่างของ
จักรวาลเข้าคู่กันเป็นเหตุเกิด ตัวอวิชชาเกิดเหตุก่อ ที่ใดมีรูปที่นั่น
ต้องมีนาม ที่ใดมีนามที่นั่นต้องมีรูป รูปนามรวมกันเป็นเหตุเกิด
ปฏิกิริยาให้เปลี่ยนแปลงตลอดกาล และเกิดกาลเวลาขึ้น คือ รูป
ย่อมมีความดึงดูดซึ่งกันและกัน จึงเป็นเหตุให้รูปเคลื่อนไหวและ
หมุนรอบตัวเองตามปัจจัย รูปเคลื่อนไหวได้ต้องมีนาม ความว่าง
กันระหว่างรูป รูปจึงเคลื่อนไหวได้

เมื่อสภาวะธรรมเป็นอย่างนี้ สรรพสิ่งของวัตถุ สสารมี
ชีวิตและไม่มีชีวิตจึงต้องเปลี่ยนแปลงเป็นไตรลักษณ์เกิดดับสืบต่อ
ทุกขณะจิต ไม่มีวันหยุดนิ่งให้คงทนเป็นปัจจุบันได้ จิตวิญญาณก็
เกิดมาจากรูปนามของจักรวาล มันเป็นมายาหลอกหลวงแล้ว
เปลี่ยนแปลงให้คนหลง จากรูปนามที่มีชีวิตมาเป็นรูปนามที่ไม่มี

ชีวิต ที่มีจิตวิญญาณแล้ว จิตวิญญาณก็เปลี่ยนแปลงแยกออกจากกัน คงเหลือแต่นามว่างที่ปราศจากรูป นี่เป็นจุดสุดยอดของการหลอกลวงรูปนาม

ต้นเหตุเกิดรูปนามของจักรวาลนั้น เป็นเหตุเกิดรูปนามพิภพต่างๆ ตลอดทั้งดวงดาวนับไม่ถ้วน เพราะไม่มีที่สิ้นสุด รูปนามพิภพต่างๆ เป็นเหตุให้เกิดรูปนามพืช รูปนามพืชเป็นเหตุให้เกิดรูปนามสัตว์เคลื่อนไหวได้ จึงเรียกกันว่าเป็นสิ่งมีชีวิต ความจริงรูปนามจะมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตมันก็เคลื่อนไหวได้ เพราะมันมีรูปกับนาม เป็นเหตุเป็นผลให้เกิดปฏิกิริยาอยู่ในตัว ให้เคลื่อนไหวตลอดกาลและมีการเปลี่ยนแปลง เรามองด้วยตาเนื้อไม่เห็น จึงเรียกกันว่าเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เมื่อรูปนามของพืชเปลี่ยนมาเป็นรูปนามของสัตว์ เป็นจุดตั้งต้นชีวิตของสัตว์ และเป็นเหตุให้เกิดจิตวิญญาณ การแสดง การเคลื่อนไหว เป็นเหตุให้เกิดกรรม

สัตว์ชาติแรก มีแต่สร้างกรรมชั่ว สัตว์กินสัตว์ และมีความโกรธ โลก หลง ตามเหตุปัจจัยภายนอก ภายใน ที่มากระทบ กรรมที่สัตว์แสดง มีตา หู จมูก ลิ้น กาย 5 อย่าง ไปกระทบกับรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส 5 อย่าง แล้วก็มาประทับ บรรจุ บันทึกถ่ายภาพติดอยู่กับ รูปปรมาณู ซึ่งเป็นสุขุมรูปแฝงอยู่ในความว่าง เราไม่สามารถมองเห็นด้วยตาได้ ที่แฝงอยู่ในความว่างระวางคั่นตา หู จมูก ลิ้น กาย นั้นไว้ได้หมดสิ้น

เมื่อสัตว์ชาติแรกเกิดนี้ได้ตายลง มีกรรมชั่วอย่างเดียว เป็นเหตุให้สัตว์เกิดอีก เพื่อให้สัตว์ต้องใช้หนี้กรรมชั่วที่ได้ทำไว้ แต่สัตว์เกิดขึ้นมาแล้วหายอมใช้หนี้เกิดกันไม่ มันกลับเพิ่มหนี้ ให้เป็นเหตุเกิดทวิคูณด้วยเพศผู้ เพศเมีย เป็นสุขุมรูปติดอยู่ใน 5

กองนี้เป็นทวิคุณ จนปัจจุบันชาติ ดังนั้นด้วยอำนาจกรรมชั่ว
ในสุขุมรูป 5 กอง ก็เกิดหมุนกันเข้าเป็น รูปปรมาณูกลม คงรูปอยู่
ได้ด้วยการหมุนรอบตัวเอง ไม่หยุดนิ่ง เป็นคูหาให้จิตได้อาศัยอยู่
ข้างใน เรียกว่า รูปวิญญาณ หรือจะเรียกว่า รูปถอดก็ได้ เพราะ
ถอดมาจากนามระวางคันตา หู จมูก ลิ้น กายนั้เอง ซึ่งเป็นสุขุม
รูปแฝงอยู่ในความว่างรูปวิญญาณ จึงมีชีวิตคงทนอยู่นานกว่ารูป
หยาบ มีกรรมชั่วคอยรักษาให้หมุน คงรูปอยู่ ไม่มีเทพเจ้าองค์ใด
ฆ่าให้ตามได้ นอกจากนิพพานเท่านั้น รูปวิญญาณจึงจะสลาย

ส่วนการแสดงกรรมของสัตว์ที่ประทับอยู่ในสุขุมรูป มี
รูปตา หู จมูก ลิ้น กาย 5 กองนั้น รวมกันเข้าเรียกว่า จิต จึงมี
สำนักงานของจิตติดอยู่ในวิญญาณ 5 กองรวมกัน เป็นที่ทำงาน
ของจิตกลาง แล้วไปติดต่อกับตา หู จมูก ลิ้น กายภายนอก ซึ่ง
เป็นสื่อติดต่อกับจิต ดังนั้น จิต กับ วิญญาณ จึงไม่เหมือนกัน จิต
เป็นผู้รู้สึกนึกคิด ส่วนวิญญาณเป็นคูหาให้จิตได้อาศัยอยู่ และเป็น
ยานพาหนะพาจิตไปเกิด หรือจะไปไหนๆ ก็ได้ เป็นผู้รักษารูป
สุขุม (รูปที่ถอดจากรูปหยาบมีรูปเพศผู้ เพศเมีย รูปตา หู จมูก ลิ้น
กาย) อยู่ในวิญญาณไว้ได้ เป็นเหตุเกิด สืบภพ ต่อชาติ

เมื่อสัตว์ตาย ชีวิตร่างกายหยาบของภพภูมิชาติ
นั้นๆ ก็หมดไปตามอายุขัยชีวิตร่างกายหยาบของภูมิตานั้นๆ
ส่วนชีวิตแท้ รูปปรมาณูวิญญาณ จะไม่ตายสลายตาม จะต้องไป
เกิดตามภพภูมิต่างๆ ตามเหตุปัจจัยของวิญญาณ หมุนเวียนเปลี่ยนไป
ด้วยชีวิตแท้ รูปถอดหรือ วิญญาณหมุนรอบตัวเอง นี้เองเป็นเหตุ
ให้จิตเกิด - ดับสืบท่อ คอยรับเหตุการณ์ภายนอกภายในที่มา
กระทบจะดีหรือชั่วก็สะสมเข้าไปเป็นทุนเหตุเกิด เหตุดับ หรือปรุง
แต่งต่อไป จนกว่ากรรมชั่วเหตุเกิดจะหมดไป ชีวิตรูปถอด หรือ
วิญญาณ ก็จะหยุดการหมุน รูปสุขุม "รูปวิญญาณ" ซึ่งเกิดมาจาก

กรรมชั่วสืบต่อมาแต่ชาติแรกเกิดก็จะสลายแยกออกจากกันไป คง
รูปอยู่ไม่ได้มันก็กระจายไป

ส่วนกิจกรรมดี ธรรมะที่ติดอยู่กับวิญญาณมันก็
กระจายไปกับรูปปรมาณู คงเหลือแต่ความว่างที่คั่นช่องว่างของ
รูปปรมาณูทุกๆ ช่อง ฉะนั้นโดยปราศจากรูปปรมาณู ความว่างนั้น
จึงบริสุทธิ์และสว่าง รวมเข้ากับความว่างบริสุทธิ์สว่างของ
จักรวาลเดิมเข้าเป็นหนึ่งเรียกว่า "นิพพาน"

เมื่อสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงสร้าง
ชีวิตพุทธศาสนาให้ก่อเกิดเป็นชีวิตอย่างบริบูรณ์ดังพระประสงค์
แล้ว พระพุทธองค์จึงได้ทรงละวิภวตัณหานั้น เสด็จสู่อุณาภิ
เสสนิพพาน คือเป็นผู้หมดสิ้นทุกตัณหา เป็นผู้ดับรอบโดย
ลักษณะการแห่งอุณาภิเสสนิพพานของพระพุทธองค์ ก็
คือ ลำดับแรกก็เจริญมานดิ่งสนิทเข้าไปจนถึง สัญญาเวทิต
นิโรธ หมายความว่า เข้าไปดับลึกสุดอยู่เหนือรูปฌาน ในวาระ
แรกนั้นพระองค์ยังไม่ได้ทรงดับขั้นต่างๆ ให้สิ้นสนิทเป็น
เด็ดขาดแต่อย่างใดยังเพียงเข้าไปเพื่อทรงกระบวนการแห่งการสู่
นิพพาน หรือนิโรธเป็นครั้งสุดท้ายแห่งชีวิต พุดง่ายๆ ก็คือ ผู้สิ่ง
ที่พระองค์ได้ทรงสร้างได้ทรงพากเพียรก่อเป็นทาง เป็นแบบอย่าง
ไว้เป็นครั้งสุดท้ายเสียหน่อย ซึ่งเรียกได้ว่า สิ่งอันเกิดจากที่
พระองค์ได้ทรงยอมอยู่กับธาตุทุกข์ อันเป็นธาตุทุกข์ที่มนุษย์
ธรรมดาผู้มีจิตหยาบเกินกว่าจะสัมผัสว่ามันเป็นทุกข์

นี่แหละ กระบวนการกระทำจิตตนให้ถึงซึ่ง สัญญา
เวทิตนิโรธ นั้น เป็นกระบวนการที่พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า
พระผู้เป็นยอดแห่งศาสดาในโลกเท่านั้นที่ทรงค้นพบ ทรงนำมาตี
แผ่เผยแจ้งออกสู่สัตว์โลกให้พึงปฏิบัติตาม เมื่อทรงถึงซึ่งสุดท้าย

นี้แล้ว จึงได้ถอยกลับมาสู่ภาวะต้น คือ ปฐมฌาน แล้วจึงตัดสิน
พระทัยสุดท้าย เสด็จดับขันธต่างๆ ไปทีละขั้น วิญญานขั้น
แห่งชีวิตและร่างกายนั้น ได้ดับไปเสียตั้งแต่ก่อนจะสู่ปฐมฌาน
นานแล้ว เพราะต้องดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรมขั้นแรก
เสียก่อน วิญญานขั้นจึงได้ดับ ดังนั้นจึงไม่มีเชื้อใดเหลืออยู่แห่ง
วิญญานขั้นที่หยابนั้น

พระองค์ทรงเริ่มดับ สังขารขั้นหรือสังขารธรรมขั้นใน
สุดอีกที อันจะส่งผลให้ก่อ วิภาตมหา ได้ขั้นหนึ่งเสียก่อน แล้วจึง
ได้เลื่อนเข้าสู่ ทุคฺคฌาน แล้วจึงดับสัญญาขั้น เลื่อนเข้าสู่ ตุคฺค
ฌาน เมื่อพระองค์ดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรมขั้นในสุดอีกที
ก็เป็นอันเลื่อนขึ้นสู่ จตุตถฌาน คงมีแต่เวทนาขั้นสุดท้ายแห่ง
ชีวิต นั้นแลคือลักษณะการแห่งขั้นสุดท้ายของการจะดับสิ้นไม่
เหลือ

เมื่อพระองค์ดับสังขารขั้นหรือสังขารธรรม ใหญ่
สุดท้ายที่มีทั้งสิ้นแล้ว แล้วก็มาดับเวทนาขั้นอันเป็น จิตขั้นหรือ
นามขั้น ที่ในจิตส่วนในคือภวังคจิตเสียก่อน แล้วจึงได้ออกจาก
จตุตถฌาน พร้อมกับมาดับจิตขั้นหรือนามขั้นสุดท้ายจริงๆ
ของพระองค์เสียลงเพียงนั้น นี้พระองค์เข้าสู่พระนิพพานอย่าง
จริงๆ อยู่ตรงนี้ พระองค์ไม่ได้เข้าสู่พระนิพพานในฉานสมบัติ
อะไรที่ไหนดอก เมื่อพระองค์ออกจากจตุตถฌานแล้ว จิตขั้น
หรือนามขั้นก็ดับพร้อมไม่มีอะไรเหลือ นั่นคือพระองค์ทรงดับ
เวทนาขั้นในภาวะจิตตื่น หรือวิถีจิตอันปกติของมนุษย์ครบ
พร้อมทั้งสติและสัมปชัญญะ ไม่ถูกภาวะอื่นใดที่มากครอบงำ
พรางให้หลงไหลใดๆ ทั้งสิ้น เป็นภาวะแห่งตนเองอย่างบริบูรณ์

เมื่อเวทนาขั้นสุดท้ายแท้ๆ จริงๆ ได้ถูกทำลายลง

อย่างสนิท จึงเป็นผู้บริสุทธิหมดสิ้นแล้วซึ่งสังขารธรรม และหมด
เชื้อจิตขั้นหรือนามขั้นทั้งปวงใดๆ ในพระองค์ท่านไม่มีเหลือ
คงทิ้งแต่รูปขั้นอันจะมีชีวิตนั้นไม่ได้แน่ เพราะรูปไม่ใช่ชีวิต
หากสิ้นนามเสียแล้วก็คือแท่ง คือก้อนวัตถุหนึ่งเท่านั้นเอง นั่นแล
คือลำดับฉานที่พระอรุทธเถระเจ้าได้นำฉานจิตเข้าไปดู เป็น
วิธีการดับโดยแท้ ดับโดยจริง โดยพระองค์เป็นผู้ดับเองเสียด้วย.